

ELŐÍTÉLETESSÉG ÓVODÁS ÉS KISISKOLÁS KORÚ MAGYAR ÉS ROMA GYERMEKEK KÖRÉBEN

Lesznyák Márta*, Zerinváry Dóra, Csikos Csaba*****

**SZTE, JGYPK, Alkalmazott Egészségtudományi és Egészségfejlesztési Intézet*

*** Szegedi Tudományegyetem, Pedagógia szak*

**** Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet*

Az előítéleteesség felnőttkori természetével számos vizsgálat foglalkozik, azonban gyermekkori sajátosságainak feltárása kevés külföldi kutatás tárgya, Magyarországon pedig még nem végeztek gyermekek körében hasonló felmérést. A külföldi vizsgálatok eredményei szerint a társas torzítás korai megtapasztalása meghatározó lehet az egyén egész élete során, így az előítéleteesség gyermekkori jellemzőinek megismerése hozzájárulhat annak csökkentéséhez és a jelenségből fakadó problémák hatékonyabb megoldásához.

A 2006 telén végzett kutatásunkban középső és nagycsoportos, valamint harmadik és negyedik osztályos (N=84) gyerekek körében mértük fel a roma-magyar előítéleteesség különböző dimenzióit és mértékét. Méréseszközünket Ehrlich (<http://www.prejudiceinstitute.org/childrenandprejudice.html>) kisgyermekes mérésére létrehozott fényképes vizsgálata alapján dolgoztuk ki. A mérőeszköz négy fényképes tablóból és 15 – az iskolások esetében 17 – kérdésből áll. A külső és a belső tulajdonságokra, valamint a különböző készségekre vonatkozó kérdések (például Mit gondolsz, ki a legokosabb ezek közül a fiúk közül?) előítéleteket hívnak elő. A tábló roma és magyar gyerekek fényképét tartalmazta, a kérdezőbiztos egyenként tette fel a kérdéseket, a gyerekek pedig a táblón mutatták válaszaikat.

Az adatok elemzése (binomiális próba; kétmintás t-próba; klaszteranalízis) alapján az adott mintára nagyfokú előítéleteesség, a roma gyermekekre pedig önmegbélyegző előítéleteesség is jellemző. Az életkorok alapján az előítéleteesség mértéke nem módosul, ugyanakkor dimenziói jelentősen megváltoznak. A nemek közötti összehasonlítás szerint a magyar mintán a fiúk előítéletesebb véleményekkel rendelkeznek, mint a lányok, míg a kisebbség esetében a lányok inkább negatívabb.

A vizsgálat eredményei az előítéleteesség igen korai megjelenését mutatják. Mindenképpen fontos további kutatási feladat nagyobb mintán felmérni a társas torzítás sajátosságait, ugyanakkor már adataink is a korai években történő előítéleteesség elleni intézményes nevelés szükségességére hívják fel a figyelmet.